

УДК 811:371.3

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-68>

Олена ЧУПРИНА,

orcid.org/0000-0001-6556-0015

старша викладачка кафедри мовної підготовки

Харківського національного університету радіоелектроніки

(Харків, Україна) *olena.chupryna@nure.ua*

МОВНА ТА МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СУЧАСНОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті висвітлюються основні тенденції осмислення сутності, структурної специфіки понять «мовна», «мовленнєва» компетентність та їх зв'язків із поняттям «комунікативна» компетентність у сучасному національному науковому дискурсі. Акцентовується відповідність інтенсифікації функціонування означених понять процесам трансформації сучасної світової системи освіти, позначеної зокрема актуалізацією значущості мовного підґрунтя навчання як основи освітнього процесу, розширенням обріїв академічної мобільності та визнанням світової місії освіти – збереження інтелектуального спадку людства, його прогресивного примноження як запоруки гармонійного буття та всебічної самореалізації особистості в цивілізованому світі.

Продемонстровано, що науковий дискурс щодо понять «мовна», «мовленнєва» компетентність характеризується дискусивністю й індивідуалізацією дефініцій.

Виявлено, що сучасний національний науковий дискурс щодо означених понять дозволяє констатувати такі провідні тенденції їх інтерпретації, а також зв'язків із комунікативною компетентністю, як: змістовна та функціональна диференціація; часткове зближення; фактичне отождошення, що виявляється в уведенні дослідниками в науковий обіг нових понять синтезуючого характеру («мовно-мовленнєва», «мовно-комунікативна», «мовленнєво-комунікативна» компетентність); варіативність осмислення структури, обумовлена конкретними дослідницькими модусами та висвітленням означених понять у різних фахових царинах; відсутність єдиного погляду щодо співвідношення мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей при загальному визнанні їх атрибутивної взаємодетермінованості.

Зазначено, що новітніми тенденціями осмислення означених понять у сучасному національному науковому дискурсі є тяжіння науковців до розширення їх змістовних кордонів шляхом акцентуації світоглядної, соціальної, особистіснотворної, ментально-культурної значимості, а також проєкціювання понять «мовна» та «мовленнєва» компетентність у сферу етичного, культурологічного та соціологічного знання.

Ключові слова: *освіта, мовне підґрунтя освіти, компетентність, мовна компетентність, мовленнєва компетентність, комунікативна компетентність.*

Olena CHUPRYNA,

orcid.org/0000-0001-6556-0015

Senior Lecturer at the Department of Language Training

Kharkiv National University of Radio Electronics

(Kharkiv, Ukraine) *olena.chupryna@nure.ua*

LANGUAGE AND SPEECH COMPETENCE IN MODERN NATIONAL SCIENTIFIC DISCOURSE

The article highlights the main trends in understanding the essence, the structural specifics of the concepts of «language», «speech» competence and their relationship with the concepts of «communicative» competence in modern national scientific discourse. The correspondence of the intensification of functioning of these concepts to the processes of transformation of the modern world education system, marked by the importance of the linguistic basis of education as the basis of the educational process, comprehensive self-realization of the individual in the civilized world.

It is shown that the scientific discourse of the concepts of «language», «speech» competence is characterized by debatability and individualization of definitions. It is revealed that the modern national scientific discourse on mentioned concepts allows to state such leading tendencies of their interpretation, as well as connection with communicative concept, as: substantive and functional differentiation; partial convergence; factual identification, which is manifested in the introduction of new scientific concepts of synthesizing nature («language-speech», «language-communicative», «speech-communicative» competence); variability of understanding the structure, due to specific research modes and coverage of the concepts in different professional fields; lack of a common view on the ratio of language, speech and communicative competencies in the general recognition of their attributive interdependence.

It is noted that the latest trends in understanding these concepts in modern national scientific discourse are the tendency of scientists to expand their meaningful boundaries by emphasizing worldview, social, personal, mental and cultural significance, as well as the trend of «projection» concepts «language» and «speech» competence in the field of ethical, cultural and sociological knowledge.

Key words: *competence, education, linguistic basis of education, competence, language competence, speech competence, communicative competence.*

Постановка проблеми. Складні та неоднозначні процеси переформатування системи ціннісних орієнтацій, суттєві зрушення в парадигмальних настановах культури у зв'язку з процесами глобалізації та глокалізації (Уманець, 2020: 186-188) одним із своїх проявів мають ревізію сутнісних основ освіти як глобально значущої соціальної інституції. Домінантне значення особистісно орієнтованого студентоцентрованого навчання, зміна знанневої парадигми компетентнісною, активний розвиток нових алгоритмів навчання, зокрема дистанційного та дуального, багаторазово загострюють питання щодо сутності та специфіки мовного підґрунтя освіти як основи освітнього процесу та процесу подальшої особистісної та фахової самореалізації людини протягом життя. Особливої актуалізації це питання набуває у світлі інтенсифікації та розширення обривів академічної мобільності, що маркує сучасну світову систему освіти та надає їй статусу мультикультурного простору.

Водночас у зв'язку з акцентуацією значущості формування новітнього мовного простору національної освіти, суспільним визнанням і піднесенням українським суспільством на рівні держави та громадської думки місії національної мови як основоположного культуротворного, ментально детермінованого чинника, а також активізацією наукового дискурсу щодо понять «мовна компетентність», «мовленнєва компетентність» і «комунікативна компетентність» це обумовлює **актуальність** статті.

Аналіз досліджень дозволяє констатувати наявність не тільки щільного дослідницького простору щодо осмислення сутності, специфіки, структури та функцій мовної та мовленнєвої компетентностей, а також особливостей їх зв'язку. Його теоретичною та методичною основою слугують праці таких науковців, як Ф. де Соссюр, О. Потебня, Н. Хомський, а також таких сучасних українських дослідників, як З. Бакум, А. Богуш та М. Шиліна, О. Божович, Т. Вигранка (2019), І. Дроздова, В. Зінченко (2015), С. Караман, О. Корніяка (2016), Л. Мацько, Л. Паламар, О. Овчарук, В. Пасинок, М. Пентилок, Н. Шумарова та ін., у яких означені питання порушувалися в різних дослідницьких ракурсах і контекстах, зокрема у зв'язку з осмисленням особливостей компетентнісного підходу, специфіки компетентностей, алгоритмів опанування означених компетентностей майбутніми фахівцями різних спеціальностей, зокрема іноземними студентами. Як результат, таке «накладання» понять на різні сфери гуманітарного знання обумовлює своє-

рідний універсалізм і масштабність наукового дискурсу. Детермінований водночас статусом означених компетентностей як універсальних, загальних, базових за своїм значенням, він характеризується і суттєвими змістовними та функціональними нюансами в інтерпретуванні їх сутності. Така варіативність певним чином порушує усталеність осягнення мовної компетентності як показника рівня знання індивідом мови та мовленнєвої – як рівня показника рівня її практичного застосування в комунікативному процесі. Індивідуалізація та певне понятійно-термінологічне нівелювання змістовних меж досліджуваних компетентностей спонукають до аналізу тенденцій їх функціонування в науковому дискурсі. Прецеденти такого понятійного упорядкування, зокрема у працях І. Волкової (2017), В. Лапіної (2011) є нечисленними і не заповнюють утворювану у зв'язку із цим дослідницьку лауну, наявність якої має результатом фіксацію дослідниками понятійної неусталеності (Голтвеницька, 2021: 76; Зінченко, 2015: 6; Лопатинська, 2015: 190), що, своєю чергою, також обумовлює **актуальність** запропонованої розвідки.

Мета статті – виявлення провідних тенденцій змістовного та функціонального позиціонування понять «мовна компетентність» і «мовленнєва компетентність» у сучасному національному науковому дискурсі.

Виклад основного матеріалу. Завдання формування мовної та мовленнєвої компетентностей видається можливим позиціонувати як атрибутивну основу забезпечення не стільки навчального процесу, скільки здійснення атрибутивної світової місії освіти – збереження інтелектуального спадку людства, його прогресивного примноження як запоруки гармонійного буття та всебічної самореалізації особистості в цивілізованому світі. Резонансом до процесу активізації забезпеченням мовної та мовленнєвої компетентностей у світовому освітньому просторі є активізація уваги національної освітньої спільноти до питань їх формування та вдосконалення.

З одного боку, на рівні національної системи освіти це закарбовує Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання державних стандартів повної середньої освіти (від 30 вересня 2020 року № 898), у додатках якої вільне володіння державною мовою має статус ключової компетентності. Світову значущість цього процесу засвідчує орієнтація національної системи освіти на пріоритетність здатності спілкуватися рідною та іноземною мовами, передбачену в Основних компетенціях – еталонних рамках (у додатку до

Рекомендацій 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року), а також імплементація в національну систему вищої освіти Наказом Міністерства освіти і науки України «Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» (від 30 квітня 2020 року, № 584) загальної мовної компетентності – здатності спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, – зафіксованої у міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

З іншого боку, відбиттям пильної уваги освітянської спільноти до питань формування та вдосконалення мовної та мовленнєвої компетентностей слугує інтенсифікація функціонування пов'язаних із ними понять, яка маркує сучасний мовознавчо-педагогічний науковий дискурс. При певній варіативності дефініцій, детермінованій нюансами дослідницьких бачень, у такому дискурсі видається можливим виокремити наявність декількох проблемних сфер, позначених дискусивним характером.

Одна із них, пов'язана з осмисленням зв'язків мовної та мовленнєвої компетентностей, позначена наявністю різноспрямованих тенденцій їх загального диференціювання та фактичного отождолення.

Усталеною, такою, що сягає джерел наукового обігу означених понять, і легітимізованою на нормативно-правовому рівні є їх чітка диференціація. Цю тенденцію в національному мовному просторі засвідчує Постанова Кабінету міністрів України «Про порядок атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою» із Проектом «Стандарту української мови для державних службовців», у якому мовна компетентність подається як «системні знання мови, її норм, правил та закономірностей функціонування в різних сферах суспільної діяльності» (2017), а також Закон України «Про освіту», в якому мовленнєва компетентність, позиціонована як підґрунтя комунікативної діяльності та постає як система «умінь і навичок ефективного застосування знання мови в різних ситуаціях спілкування» (2017).

У науковому дискурсі відзначимо наявність тенденції розмежування мовної та мовленнєвої компетентностей (закладеної в дослідженнях Н. Хомського), що має результатом зосередження уваги на них як самодостатніх (Білогорка, Мороз, 2015; Волкова, 2017: 75; Зінченко, 2015: 6-7). В. Лапіна

зазначає, що «мовленнєву компетентність визначають як мовленнєву діяльність людини, спрямовану на сприйняття та породження мовленнєвих висловлювань» (Лапіна, 2011) та декларує її виразну відмінність від мовної. Проте зауважимо, що дослідницею не окреслено конкретно проявів і рівні їх відмінності.

М. Бабишена висвітлює мовну компетентність її як таку, що потрібна (зокрема іноземним студентам) «не як сукупність правил, а як система світобачення, засіб культурного співжиття в суспільстві, самоформування і самовираження особистості» (Бабишена, 2019: 3) Зазначимо, що за такий дослідницький акцент маркує тенденцію її осягнення у світоглядному, соціальному та особистіснотворному вимірах і водночас слугує засобом її репрезентації у практичному, комунікативному «ореолі» як чинника забезпечення комунікативного процесу.

Інший вимір наукового дискурсу щодо означених компетентностей пов'язаний із активізованою тенденцією їх зближення-отождолення. Така тенденція певним чином характеризує погляди Ф. Бацевича, який зближує феномени мови та мовлення та визначає мовну компетентність у двох модусах – знаннєвому та практичному: З одного боку, науковець характеризує мовну компетентність як «знання учасниками комунікації мови (мовного коду), тобто правил, за якими формуються правильні мовні конструкції та повідомлення, здійснюється їх трансформація (Бацевич, 2004: 123), з іншого – як «володіння засобами мови, тобто одиницями і категоріями всіх її рівнів, стилістичними засобами, законами їх використання тощо» (там само).

Маркером сучасного наукового дискурсу в означеній проблемній площині є й наочно виражена компетентісно-синтезуюча тенденція, проявом якої є утворення концептуально різноспрямованих універсальних понятійних утворень. Таким універсальним поняттям «мовно-мовленнєва компетентність» послуговується В. Андрієвська, яка визначає її як ключову, системну за природою (2010).

У полі уваги науковців нині перебуває й питання щодо структурної специфіки означених компетентностей, яке також постає у множинності дослідницьких варіантів осмислення. Позиціонуючи їх як універсальну цілісність, В. Андрієвська визначає такі структурні компоненти як метакогнітивні лінгвістичні, раціонально-імпресивні, раціонально-експресивні уміння, а також соціолінгвістичні знання та уміння (Андрієвська, 2010: 61). Акцентуючи ієрархічність мовної ком-

петентності, дослідники виокремлюють у ній такі рівні, як фонетичний, лексичний та граматичний рівні (Лопатинська, 2015: 191), фоно-фонологічний, семантичний (лексичний і граматичний) та структурно-синтаксичний рівні (Бацевич, 2004: 123) та такі компоненти – фонетичний, лексичний, морфологічний, синтаксичний і пунктуаційний (Білогорка, Мороз, 2015: 224; Волкова, 2017: 75). Тенденція осмислення структурної специфіки певним чином проєкціюється дослідниками і на мовленнєву компетентність. Так, І. Волкова пропонує структурувати її як таку, що являє собою «єдність трьох компонентів: мовленнєвого досвіду, знань про мову й чуття мови» (2017: 76). Не вступаючи в дискусію з дослідницею зазначимо, що така структуризація, на наш погляд, містить у собі значний потенціал щодо синтезуючого поєднання мовної та мовленнєвої компетентностей і водночас засвідчує тяжіння до їх репрезентації в ментально-культурному вимірі.

Як складну багатокомпонентну та багатоврівневу систему позиціонує мовленнєву компетентність Т. Вигранка. Науковиця характеризує її як інтегральну єдність мовної, комунікативної, соціокультурної, інформаційної, мовно-культурологічної та психолінгвістичної компетентностей (Вигранка, 2019: 6) та виокремлює такі компоненти як ціле-мотиваційний, змістовно-операційний, емоційно-вольовий і оцінний (там само).

Дискутивністю позначена і проблемна сфера, пов'язана із осмисленням зв'язків мовної, мовленнєвої компетентності з комунікативною. З одного боку, науковцями акцентується їх взаємозалежність і взаємодоповнюваність, а також базове значення саме мовної компетентності як такої, що слугує основою для мовленнєвої та в єдності із останньою є фундаментом (Гейна, Ковальська, 2020:130) або структурною складовою комунікативної (Корніяка, 2016: 85).

З іншого боку, В. Андрієвська пропонує візію мовно-мовленнєвої компетентності як такої, що певним чином перетинається із комунікативною саме на соціолінгвістичному рівні (2010: 61). Дещо відмінний варіант співвідношення означених компетентностей пропонує В. Лапіна. На думку науковиці, мовленнєва компетентність не тільки є компонентом комунікативної, а чинником забезпечення соціального, культурного буття людини та суспільства – складовою «мовної особистості» – людини, яка «виявляє високий рівень мовно, мовленнєвої компетентностей, володіє вмінням встановлювати контакти, організовувати і здійснювати ефективно спілкування на міжкультурному рівні для розв'язання глобальних проблем» (Лапіна,

2011). Зазначимо, що така дослідницька позиція фактично засвідчує наявність у науковому дискурсі ситуації своєрідної проєкції понять, які первинно поставали в лінгвістичному наративі, у соціологічну та культурологічну площину.

Водночас дослідники визначають означені компетентності як принципово недиференційовану цілісність. Утворювані за такого цілісного інтерпретування нові синтезуючі поняття наочно демонструють тяжіння наукового дискурсу до акцентуації та всеохопного дослідження практично-функціонального виміру мовного простору. Так, Ю. Шалівська послуговується поняттям «комунікативно-мовленнєва компетентність» (2018), О. Прохоренко-Дученко вводить поняття «мовно-комунікативна компетентність», яким охоплюється «інтегроване особистісне утворення – сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що дають змогу фахівцю ефективно користуватися мовою в професійній діяльності» (2015: 238). Зазначимо, що синтезуюча спрямованість її осмислення виявляється в уведенні дослідниками в її змістовні та функціональні виміри невербальної інтеракції – кінесичних, паралінгвістичних, екстралінгвістичних і просторових засобів комунікації (Лопатинська, 2015: 192).

Тенденцію синтезування вимірів означених компетентностей засвідчують і погляди Л. Ткач і С. Стрельбицької. Дослідники декларують, що «мовленнєво-комунікативна компетентність є складним комплексом якостей і властивостей особистості і проявляється у виборі й організації засобів мовлення, які з дотриманням норм мови, етики спілкування, знання специфіки в певній ситуації професійного мовлення в певній ситуації професійного спілкування дають змогу оптимально вирішувати професійні завдання» (Ткач, Стрельбицька, 2021: 37). Це дозволяє зафіксувати й наявне тяжіння науковців до «максимального розсунення» змістовних меж означеної синтезуючої компетентності, її наповнення етичним, моральним змістом, проєкціювання у площину професійної етики та безпосередньої практичної діяльності фахівця.

Висновки. Увага до осмислення сутності, структурної специфіки, функціонального аспекту та взаємозв'язків мовної та мовленнєвої компетентностей є маркером сучасного національного наукового дискурсу в його теоретичному, методичному та практичному ракурсах. Інтенсифікація та індивідуально-дослідницька варіативність осягнення понять «мовна» і «мовленнєва» компетентність віддзеркалюють провідні тенденції трансформації сучасної світової системи освіти,

спрямовані зокрема, на акцентуацію значущості мови як основи освітнього процесу та чинника формування особистості епохи постсучасності, а також на домінування індивідуально орієнтованого, студентоцентрованого навчання.

У сучасному науковому дискурсі виявляються такі тенденції осмислення сутності, структурної специфіки мовної та мовленнєвої компетентностей, а також їх зв'язків із комунікативною компетентністю, як: принципова змістовна та функціональна диференціація (зокрема зафіксована на рівні національної нормативно-правової бази); часткове зближення; фактичне ототожнення, що має проявом розширення понятійного кола новими компетентісно-синтезуючими конструктами – «мовно-мовленнєва», «мовно-комунікативна», «мовленнєво-комунікативна» компетентність); варіативність структурування, відповідна до конкретних дослідницьких модусів і проєкцій означених понять на фахові площини, яка має результатом значні розбіжності у виявленні рівнів

і компонентів означених компетентностей; відсутність єдиного погляду щодо співвідношення мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей, при загальному визнанні їх атрибутивної взаємодетермінованості.

Новітніми тенденціями осмислення означених понять у сучасному національному науковому дискурсі є тяжіння науковців до індивідуалізації їх дефініцій та розширення їх змістовних кордонів шляхом акцентуації світоглядної, соціальної, особистіснотворної, ментально-культурної значимості, що на наш погляд, засвідчує «модуляцію» мовної та мовленнєвої компетентностей у сферу етичного, культурологічного та соціологічного знання.

Означені тенденції спонукають до висвітлення особливостей функціонування понять «мовна», «мовленнєва» та «комунікативна» компетентність у науковому дискурсі з урахуванням фахової спеціалізації та рівня освіти, що становить подальші перспективи дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська В. Мова й мовлення в професійній компетентності психолога. *Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. 2010. Вип. 38. С. 46-63.
2. Бабишена М. І. Особливості формування мовленнєвої компетентності та компетентності майбутніх іноземних фахівців під час вивчення української мови. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 3-6.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
4. Білогорка М., Мороз Т. Шляхи формування мовної компетентності особистості: науково-методичний підхід. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2015. Вип. 11. С. 222-228.
5. Вигранка Т. В. Дидактичні умови формування мовленнєвої компетентності студентів філологічних спеціальностей в освітньому середовищі закладів вищої освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук / 13. 00. 09. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2019. 20 с.
6. Волкова І. В. Сутність мовних компетентностей та їх проєкція на методику навчання мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. Вип. 67. С. 73-76.
7. Гейна О. В., Ковальська Н. А. Роль мовної компетенції у формуванні комунікативної компетентності майбутніх фахівців з економіки. *Міжнародний філологічний часопис*. 2020. Т. 11. № 2. С. 127-134.
8. Голтвеницька М. Компетентнісний підхід у викладанні української мови за професійним спрямуванням здобувачами вищої освіти творчих спеціальностей. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2021. Вип. 35, том 2. С. 74-81.
9. Зінченко В. М. Методика формування мовно-мовленнєвих компетентностей на засадах системного підходу учнів старших класів гімназії : автореф. дис.канд. пед. наук / 13. 00. 09. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. 20 с.
10. Корніяка О. М. Комунікативна компетентність як визначальний чинник професійного самоздійснення викладача вищої школи. *Актуальні проблеми психології*. 2016. Вип. V. Т. 16. С. 82-92.
11. Лапіна В. Питання мовленнєвої компетентності в науковій літературі. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. 2011. Вип. 33. С. 123-129 URL: <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/151783>.
12. Лопатинська Н. А. Мовна, мовленнєва та комунікативна компетенції у студентів вищих навчальних закладів як складники фахової культури майбутнього корекційного педагога. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : збірник наукових праць*. 2015. Вип. 5. С. 187-197.
13. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 21.04.2022).
14. Прохоренко-Дученко О. Ф. Формування мовно-комунікативної компетентності працівників ОВС: теоретичні та практичні аспекти. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2015. № 1. С. 236-245.
15. Стандарт української мови для державних службовців: доповнення до постанови Кабінету міністрів України від 26 квітня 2017 р. № 301. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2017-%D0%BF#Text>
16. Уманець О. В. Глокалізація. *Соціологія права: енциклопедичний словник* / Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право. 2020. С. 186-188.

17. Ткач М. Л., Стрельбицька С. М. Мовленнєво-комунікативна компонента в моделюванні компетентності управління. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 16. С. 35-39.
18. Шалівська Ю. В. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Інноватика у вихованні*. 2018. Вип. 8. С. 284-292.

REFERENCES

1. Andriyevs'ka, V. V. (2010). Mova y movlennya v strukturі profesiynoyi kompetentsiyi psykhologa [Language and speech in the professional competence of a psychologist]. *Naukovi zapysky Instytutu psykholohiyi imeni H. S. Kostyuka APN Ukrayiny*, 38, pp. 46-63 [in Ukrainian].
2. Babyshena, M. I. (2019). Osoblyvosti formuvannya movlennevoyi kompetentnosti ta kompetentnosti maybutnikh fakhivtziv pid chas vyvchennya ukrayins'koyi movy [Features of language competency forming of future foreign specialists during the Ukrainian language studying]. *Visnyk Natzional'nogo universytetu «Chernihiv's'kiy kolegium imeni T. H. Shevchenka». Series: Pedagogichni nauky*, 1, pp. 3-6 [in Ukrainian].
3. Batsevich, F. (2004). *Osnovy kommunikativnoyi lingvistyki* [The Basic of Communicative Linguistic]. Kyiv : Publishing Center «Academy» [in Ukrainian].
4. Bilohorka, M., Moroz, T. (2015). Shkyakhy formuvannya movnoyi kompetentnosti osobystosti: naukovy-metodychny pidkhid [The way of personality's language competence forming: scientifically-methodical approach]. *Humanities science current issues*, 11, pp. 228-228 [in Ukrainian].
5. Vyhranka, T. V. (2019). Dydachny umovy formuvannya movlennevoyi kompetentnosti studentiv philologichnykh spetsial'nostey v osvitu omu seredovyzhi zakladiv dyzhoyi osvity [The Didactic Conditions of Speech Competence Firmation of Students of Philological Specialties in Edycational Environment of Higher Education Institutions]. *Extended abstracts of candidate thesis. Ternopil' : Volodymyr Hnatuk National Pedagogical University* [in Ukrainian].
6. Volkova, I. (2017). Sutnist' movnykh kompetentnostey ta yikh proektziya na metodyky navchannya movy [The essence of language competence and their projection on the methods of language learning]. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University*, 67, pp. 73-76 [in Ukrainian].
7. Geyna, O. V., Kovalska, N. A. (2020). Rol' movnoyi kompetentsiyi u formuvanni komunikativnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtziv z ekonomiky [The role of linguistic competency in the development of communicative competence of future economists]. *International journal of philology*, Vol. 11, № 2, pp. 127-134 [in Ukrainian].
8. Goltvenytska, M. (2021). Competentnisnyi pidkhid u vykladanni ukryins'koyi movy za professiynym spryamuvannam zdobuvachamy vyzhoyi osvity tvorchikh spetsial'nostey [Competence Approach in teaching the Ukrainian for specific purpose to recipients of higher education of creative specialties]. *Humanities science current issues*, issue 35, vol.2, pp. 74-81 [in Ukrainian].
9. Zinchenko, V. M. (2015). Metodyka formuvannya movno-movlennevykh kompetentnostey na zasadakh systemnogo pidkhodu uchniv starshykh klasiv gimnaziyi [Methods of forming the language and communicative competence using a systematic approach in gymnasium senior students]. *Extended abstracts of candidate thesis*. Kyiv : Borys Grinchenko Kyiv University [in Ukrainian].
10. Korniiaka, O. M. (2016). Komunikativna kompetentnist yak vyznachalniy chynnyk profesiinoho samozdiisnennia vykladacha vyshchoi shkoly [Communicative competence as a determining factor in the professional self-realization of a high school teacher]. *Actualni problemy psykholohii*, issue V, vol.16, pp. 82-92 [in Ukrainian].
11. Lapina, V. (2011). Pytannya movlennevoyi kompetentnosti v naukoviy literature [Speech competence` question in scientific literature]. *Pedagogika vyzhoyi ta seredn'yoyi shkoly: zb. nauk. prats`*, 33, pp. 123-129. URL: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/151783> [in Ukrainian].
12. Lopatynska, N. A. (2015). Movna, movlenneva kompetentsiyi u studentiv vyzhshykh navchalnykh zakladiv yak skladnyky fakhovoyi cul' tury maybutn'ogo korektsiynogo pedagoga [Linguistic and communicative competence in university students as a component of future correction teacher]. *Actual problem of the correctional education*, issue 5, pp. 187-197 [in Ukrainian].
13. Law of Ukraine on the education № 2145-VIII. (2017, September 5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
14. Prokhprenko-Duchenko, O. (2015). Formuvannya movno-komunikativnoyi kompetentnosti pratzivnykiv OVS: teoretychni ta practychni aspekty [Theoretical and practical aspects of the formation of linguistic and communicative competence of police officers]. *Scientific Herald of the National Academy of Internal Affairs*, 1, pp. 236-245 [in Ukrainian].
15. Standard of Ukrainian for civil servants: adding to resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine № 301. (201, April 26). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Umanets, O. V. (2020). Glocalisatsiya [Glocalisation]. *Sotsiologiya prava: entsiklopedychnyi slovnyk – Sociology of Law: encyclopedic dictionary*. M. P. Trebin (Ed.). (pp. 186-188). Pravo [in Ukrainian].
17. Tkach, M. L., Strelbytska, S. V. (2021). Movlennevo-komunikativna component v modelyuvanni kompetentnosti upravlyntsy [Speech-communicative component in modeling the competence of manager]. *Transcarpathian Philological Studies*, 16, pp. 35-39 [in Ukrainian].
18. Shalivska, Yu. V. (2018). Formuvannya komunikativno-movlennevoyi kompetentnosti maybutn'ogo vchytelya pochatkovoyi shkoly [Formation of communicative-speech competence of the primary school teacher]. *Innovatyka u vykhovanni*, 8, pp. 284-292 [in Ukrainian].